

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของประเทศ เพราะการพัฒนาประเทศต้องอาศัยการศึกษาเป็นหลัก เพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมสำหรับการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย ความตอนหนึ่งว่า "การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะกันทุกๆด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด..." (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2524, หน้า 87)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมมานานแล้ว แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารกันเป็นไปอย่างรวดเร็ว อิทธิพลของชาติอื่น อาจเข้ามาทำให้ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นชาติ สูญหายไป คนไทยรุ่นหลังอาจจะไม่เห็นคุณค่าสิ่งดีงามเหล่านั้น การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคล พัฒนาศักยภาพชุมชนและสังคม เพื่อให้เป็นบุคคล ชุมชนและสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550, หน้า 18-19) ได้กล่าวว่า มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550, หน้า 23-24) กล่าวไว้ในมาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม มาตรา 80 (3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย ดำเนินถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา 80 (6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550, หน้า 27-28) กล่าวว่มาตรา 86 (2) รัฐระบุให้รัฐส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิด เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ดังกรอบทิศทางทางการพัฒนาการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 20) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้ปลูกฝัง ให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ เป็นคนดี มีเหตุผล มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รู้จักประมาณ รู้จักอนุรักษ์ สร้างเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีภูมิคุ้มกัน มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีสมรรถนะและทักษะในการประกอบอาชีพ พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศและนำประเทศก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ สร้างเสริมสังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สันติวิธีและมีวิถีประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน พัฒนาสิ่งแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), 2547, หน้า 15) มาตรา 27 ได้กำหนดว่าให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 15-16) แสดงให้เห็นว่าชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น เพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ และในมาตรา 24 (1) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 14) ดังนั้นทิศทางของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาชีพ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรและกำลังคนที่สำคัญยิ่ง การจัดการศึกษาจึงเป็นการจัดประสบการณ์ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านทักษะ และคุณค่าที่จำเป็นต่อชีวิต ตลอดจนมีความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ส่วนด้านคุณค่านั้น หมายถึงความมีจิตใจอันงดงาม ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความมีคุณธรรม การอนุรักษ์สืบสานเอกลักษณ์ของท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และ

ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็มีวิสัยทัศน์ที่หันต่อความเป็นไปในสังคม และความก้าวหน้าในสังคมโลก คนในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ได้แสดงความ คิดเห็น เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ ผลกระทบที่เกิดกับภูมิสำเนาท้องถิ่นของตน หวังให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนา ตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่น อีกทั้งช่วยปลูกฝังให้เกิดความรักผูกพันในท้องถิ่นด้วย พร้อมกัน นี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาที่เคยใช้มาเพราะเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้น สำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษา นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มี ความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพล โลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มี ความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและ การศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 4)

เพลงฉ่อยเป็นเพลงโต้ตอบในสมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มปรากฏหลักฐานในราวๆ ต้น รัชกาลที่ 5 จากบทความเรื่อง “การขับร้อง” กรมหมื่นสถิตยธำรงสวัสดิ์ทรงบันทึกไว้ว่า “ยังมี เพลงร้องตามหัวเมือง แลเข้ามาร้องในกรุงก็มีบ้าง คือเพลงฝ่ายเหนือเรียกว่าเพลงฉ่อย ฤาเพลง ตะขาบอย่าง 1” (เอนก นาวิกมูล, 2532, หน้า 117) แสดงว่าในปีพ.ศ. 2432 เพลงฉ่อยเป็นเพลง โต้ตอบที่ร้องแพร่หลายอยู่แถบหัวเมืองฝ่ายเหนือ คือ นครสวรรค์ อุทัยธานีขึ้นไป ตกมาถึงปลาย รัชกาลที่ 5 เพลงฉ่อยกลายเป็นเพลงพื้นบ้านที่คนทั่วไปรู้จักมากที่สุด มีพ่อเพลงแม่เพลงอาชีพ ร้องเล่นในเขตอ่างทอง อโยธยา สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม เพชรบุรี อุทัยธานี ชลบุรี ระยอง (สุกัญญา สุจนายา, 2545, หน้า 113) จากแนวโน้มค่านิยมในการร้องเพลง พื้นบ้านของชาวสุพรรณบุรี กำลังจะลดน้อยถอยลงไปทุกที หากทุกคนวางเฉยเสียแล้วเพลง พื้นบ้านก็คงจะสูญหายไปอย่างไร้ร่องรอย ดังนั้นจึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน อนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน อันแสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย ที่น่าหวงแหนควรแก่การรักษาให้คง อยู่คู่สุพรรณบุรีต่อไปตราบนานเท่านาน จากแนวคิดดังกล่าวการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านจึงเกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยนาภูมิภาคที่ยังคงพอมีกำลังอยู่บ้าง ได้มา ถ่ายทอดศิลปะแขนงนี้ให้กับเยาวชน ซึ่งจะเป็นพลังที่แข็งแกร่งของชาติในอนาคต (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544, หน้า 33) จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งอยู่ในภาคกลางที่มีพ่อเพลง แม่เพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงความป็นอัจฉริยะทางภาษาของ บรรพบุรุษไทย เป็นร่องรอยให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม การอยู่ดีมีสุขของ สังคมไทยในอดีต แต่ในปัจจุบันสิ่งที่น่ายกย่องและหวงแหนนี้กำลังจะสูญหาย ไปอย่าง

นำเสียดาย คนรุ่นหลังอาจจะไม่เห็นคุณค่าและสิ่งที่ดีงามเหล่านั้นไปพร้อมๆ กับอายุของพ่อเพลง แม่เพลงซึ่งยังคงเหลืออีกไม่กี่คน หลายๆ ฝ่ายจึงได้ที่จะพยายามอนุรักษ์ และถ่ายทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่านี้ไว้ให้คงอยู่คู่ถิ่นไทยตลอดไปและการยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายตระหนักแต่การดำเนินการในท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนยังดำเนินการอยู่ในระดับน้อย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536, หน้า 62) ดังนั้นเยาวชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะเป็นความหวังให้เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านนี้ไว้เพื่อจะได้เป็นผู้ถ่ายทอดและเผยแพร่สู่ชนรุ่นหลังในอนาคต

ในปีการศึกษา 2552 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จัดอบรมโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนวัดวังกุ่ม โรงเรียนวัดปลายนา โรงเรียนสงวนหญิง และโรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ โรงเรียนสุพรรณภูมิ โรงเรียนวัดอู่ยา โรงเรียนวัดปู่เจ้า และโรงเรียนบางปลาม้า(สูงสุमारผดุงวิทย์) ในวันที่ 7 - 10 เมษายน พ.ศ. 2552 มีศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู จากโรงเรียนดังกล่าว ได้มาร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่อิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นโรงเรียนแกนนำ แล้วขยายผลหลักสูตรสถานศึกษานี้ไปใช้กับโรงเรียนทั้งหมดในสำนักงานเขตการศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ดังนั้นโรงเรียนสุพรรณภูมิจึงเริ่มใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่อิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายมุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2552, หน้า 5) โดยมีหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นหลักสูตรกลุ่มสาระพื้นฐาน ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 37) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า “ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม

ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป” จากการสัมภาษณ์ เทอดศักดิ์ สถาปิตานนท์ (2552, มีนาคม 25) ศึกษาในเทศก์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองเป็นเรื่องที่หลักสูตรการศึกษาไทยทุกฉบับให้ความสำคัญ โดยเฉพาะ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เห็นได้จากหลักการของหลักสูตรที่ได้รับไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่สนองต่อการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น ทั้งยังกำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตรด้วยว่า ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นไปตามหลักการและจุดหมายดังกล่าวจึงอาจทำได้ 2 ลักษณะคือ การจัดการเรียนการสอนสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดการเรียนการสอนในคาบเวลาของรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติม ตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตนารมณ์ปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักและภูมิใจในสภาพและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง อันนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสานต่อไป” และจากการสัมภาษณ์ ฉันทนา เนติเมธี (2552, เมษายน 3) ครูโรงเรียนสุพรรณภูมิ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กล่าวว่า “จากการที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนเพลงพื้นบ้านของโรงเรียนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมา ปีแรก ๆ ข้าพเจ้าประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนยังไม่มีหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ จึงไม่มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุม และตรงตามความต้องการของท้องถิ่น ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรักและซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน และจากผลการสัมภาษณ์ สอบถาม ประเมินความรู้สึกของผู้เรียนในช่วงสิ้นปีการศึกษา ได้ข้อมูลกลับมาว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนเพลงพื้นบ้าน ต้องการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านไว้ แต่ต้องการให้ครูปรับปรุงในเรื่องเวลาเรียน และเรื่องกระบวนการเรียน จากข้อคิดเห็นเหล่านี้ ข้าพเจ้าได้พยายามปรับปรุงแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งมีผลพัฒนาขึ้นมาบ้างในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ จำกัดด้วยเวลาในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ภาระงานในหน้าที่ต่างๆ ในโรงเรียน ขาดการสนับสนุนจากทางโรงเรียน และประการสำคัญ คือ ขาดความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร ดังนั้น จึงมีความหวังอยู่ตลอดเวลาว่าน่าจะมีผู้คิดจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านบรรลุผลสำเร็จให้มากที่สุดให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์โดยตรงและเพื่อให้เพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรีคงอยู่คู่จังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป”

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาท อย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณภาพ

ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพดังกล่าว นอกจากนี้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพของสถานศึกษา จะใช้สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี จัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงใช้มาตรฐานการเรียนรู้ตรวจสอบคุณภาพการเรียนของผู้เรียน เพราะเหตุนี้คุณภาพการเรียนของผู้เรียน ซึ่งปรากฏทางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จึงเป็นเครื่องบ่งบอกว่า การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จหรือไม่สอดคล้องกับค่ากล่าวของรัตนาวรรณ ธนาบุรุษ (2547, หน้า 33) ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่พัฒนางอกงามขึ้น อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยความสามารถทางสมอง ความรู้ทักษะ ความรู้สึกและค่านิยมต่าง ๆ และทุก ๆ ปีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษา ในโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่ามีคุณภาพหรือไม่

จากการศึกษาการรายงานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงคะแนนเฉลี่ยร้อยละ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก การรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2551

หน่วยงาน	ระดับโรงเรียน	ระดับจังหวัด	ระดับสังกัด	ระดับประเทศ
คะแนนเฉลี่ย	48.60	43.79	40.79	42.02

ที่มา : (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2551, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากตารางสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการประเมินผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 48.60 ระดับจังหวัด มีคะแนนเฉลี่ย 43.79 ระดับสังกัด มีคะแนนเฉลี่ย 40.79 และระดับประเทศ มีคะแนนเฉลี่ย 42.02 เรียงตามลำดับ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนโรงเรียนสุพรรณภูมิจึงอยู่ในระดับควรปรับปรุงมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายเมื่อเทียบกับเกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 21) ที่กำหนดไว้ว่า ปี พ.ศ. 2550 -2554 ในเชิงคุณภาพได้กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ สูงกว่าร้อยละ 55 และสถานศึกษาทุกระดับได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อย่างน้อยร้อยละ 80

ผลจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยดังกล่าวข้างต้นเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า เป็นปัญหาสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวและผู้ที่มิชอบบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้มากที่สุดคือ ครูผู้สอน ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเกี่ยวข้องโดยตรงโดยมีหน้าที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ทั้ง 5 สาระคือสาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาและสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

ดังนั้นจากเหตุผล ความจำเป็น และข้อมูลสนับสนุนดังกล่าวผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะเลือกแนวทางที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรัก ห่วงแทน ภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนหันมาให้ความสนใจที่จะเรียนรู้เพลงพื้นบ้านมากขึ้นเกิดแนวคิดที่จะร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอดสู่เยาวชนรุ่นน้องหรือรุ่นลูกหลาน และนำไปใช้จัดการเรียนการสอนความต้องการของท้องถิ่น ในการเรียนรู้สาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายทั่วไปเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีความตระหนักถึงคุณค่า เกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอดสู่เยาวชนรุ่นลูกหลาน
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการนำไปพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและสังคม
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร และครูผู้สอนในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 346 คน
 - กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 50 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีจับสลากห้องเรียน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.2 พฤติกรรมทักษะการร้องเพลงฉ่อย
 - 2.3.3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน

ระยะเวลาในการศึกษา

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้ระยะเวลาสอนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ กับอีก 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 20 ชั่วโมง

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเป็น 2 ส่วน คือ หลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมนำเข้าสู่วรรณกรรมเพลงฉ่อย
2. วรรณกรรมท้องถิ่นและเพลงพื้นบ้าน
3. ประวัติอำเภอศรีประจันต์ที่บ้านคุณยาย ศิลปินเพลงพื้นบ้านที่อำเภอศรีประจันต์ และเรื่องคำที่ควรศึกษา
4. การบูรณาการต่างสาระ
5. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงฉ่อย ลักษณะคำประพันธ์ของเพลงฉ่อย และการฝึกร้องเพลงฉ่อย
6. การใช้ภาษาทำรำประกอบเนื้อร้องของเพลงฉ่อย การเข้าวงแสดงเพลงฉ่อย ความสำคัญ และการอนุรักษ์เพลงฉ่อย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงให้ความหมายคำนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นมวลงประสมการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ ให้กับนักเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย หมายถึง กิจกรรมหรือมวลงประสมการณ์ต่างๆที่จัดให้กับผู้เรียนโดยมีครูและบุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ได้มาจากความต้องการของบุคคลในท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากหลักสูตรแม่บทให้มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นๆ วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย เป็นการศึกษาเพลงพื้นบ้านที่บ้านคุณยาย ของผู้วิจัยซึ่งอาศัยอยู่ที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งรวมศิลปินเพลงพื้นบ้านอยู่มากมาย ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง การจัดเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล แนวการสอน และแผนการ

จัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จัดเป็นรายวิชาสาระเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วรรณกรรมเพลงฉ่อย เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถ่ายทอดกันปากต่อปากเป็นเพลงพื้นบ้านในกลุ่มชนหนึ่งกลุ่มชนใดในท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน นิยมร้องกันอย่างแพร่หลายในเกือบทุกจังหวัดของภาคกลาง เพลงฉ่อยมีจังหวะไม่ช้าไม่เร็วเกินไป ค่อนข้างทันอกทันใจคนฟัง ส่วนทำนองไม่ยากต่อการร้อง เป็นเพลงร้องโต้ตอบ มีเอกลักษณ์ ก็คือ ลูกคู่ร้องรับด้วยคำว่า “ เอ้อชา เอ้อชา ชา ละ ฉ่า ชา นอยแม่”

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง ศิลปินเพลงฉ่อยและบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับเพลงฉ่อยและได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงฉ่อยให้กับนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจที่เกิดจากการเรียนรู้ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ที่เป็นทักษะรวมทั้งคุณภาพการจัดการจัดการเรียน

พฤติกรรมทักษะการร้องเพลงฉ่อย หมายถึง ความสามารถในการแสดงออก ด้านทักษะการร้อง น้ำเสียง การใช้ภาษา ทำท่าประกอบเนื้อเพลง การแสดงออก ปฏิภาณไหวพริบ การเข้าวงแสดงเพลงฉ่อย

ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน หมายถึง ความรู้สึกในด้านดีที่ผู้เรียนมีต่อเพลงพื้นบ้าน โดยสามารถวัดระดับความพึงพอใจได้จากแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า โดยการกำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ แบบประเมินค่าลิเคิร์ต (Likert's method)

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ ปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพบว่า มีนักการศึกษาเสนอแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังที่ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.1) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ประการดังนี้ 1) มีความมุ่งหมายของการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา 2) มีประสิทธิภาพทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) จัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร ให้มีประสิทธิภาพ 4) ทราบได้อย่างไรว่า

ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้บรรลุแล้วที่กำหนดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับทาบบา (Taba, 1962, pp.422- 425) กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) เลือกเนื้อหาสาระ 4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ 5) เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เลือกแล้ว 7) การประเมินผลและแนวทางปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับ สาลีณี อุดมผล (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเจียรระโนล พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โครงสร้างหลักสูตร มีความสอดคล้องเหมาะสมนำไปทดลองใช้ได้ ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านนำหลักสูตรไปใช้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ดี สอดคล้องกับอุบลรัตน์ กิจไมตรี (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการถ่ายทอด เพลงอีแซวภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา แบ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนที่มีส่วนร่วมและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย คำอธิบายรายวิชา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน การจัดการ เรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การประเมินผล แผนการสอน และผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตร พบว่า หลักสูตร มีความสอดคล้องและเหมาะสมขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นำหลักสูตร ไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี สอนโดยปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมกับผู้สอน และผู้วิจัย ขั้นตอนที่ 4 การประเมินปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเพลงอีแซว สามารถแสดงเพลงอีแซวได้และมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร ต้องปรับปรุง ระยะเวลาให้ มีความยืดหยุ่นกับกิจกรรมการเรียนรู้ ไปงานให้มีความน่าสนใจ มีความเหมาะสม กับสภาพ และความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับบรรพัตรา ขวัญเพชร (2547, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ในตำบลป่อย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบ ของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน จำนวน 11 แผน ขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วยประวัติความเป็นมาของแหล่ง ประวัติศาสตร์ใน ตำบลป่อย่างสาเหตุของความเสื่อมโทรม ความสำคัญ และแนวทางการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า นโยบายของหน่วยงาน ต่างๆ ชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้จัดการศึกษา โดยนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมา จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ส่วนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องการให้วิทยากร ท้องถิ่นมาร่วมสอน และมีการศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลป่อย่างควบคู่ไป กับการเรียนในชั้นเรียนด้วย 2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

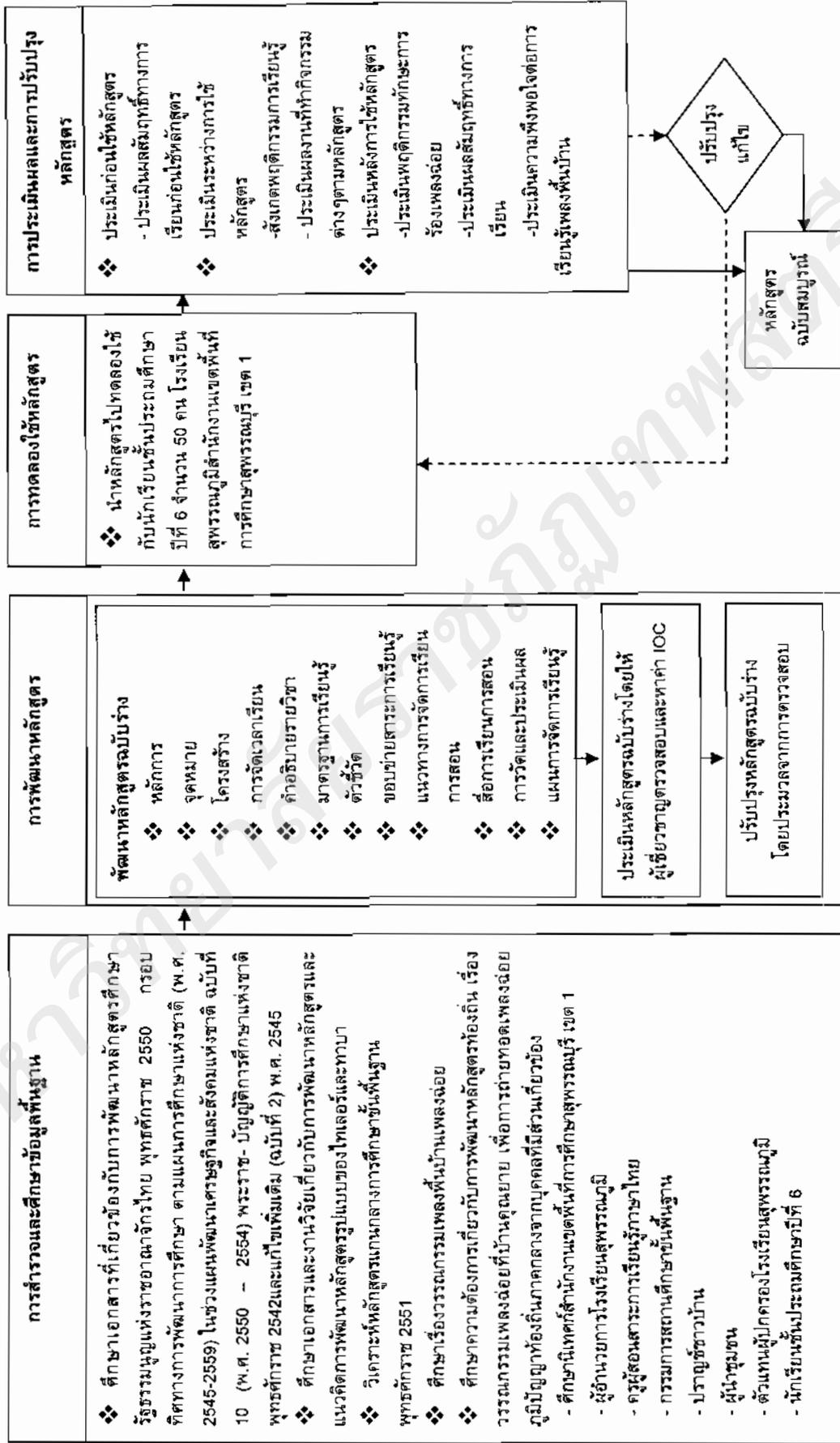
มีปัจจัยที่สนับสนุนคือวิสัยทัศน์และความร่วมมือจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและแรงจูงใจและความตั้งใจของครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคือ ครูมีภาระงานมากและขาดความเชื่อมั่นในความถูกต้องของการจัดทำและการนำหลักสูตรไปใช้ ปัจจัยที่สนับสนุนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ คือ ความพร้อมของโรงเรียนในด้านสื่อ เอกสาร และอุปกรณ์การเรียนการสอน และความตั้งใจเตรียมการสอนของครูผู้สอน ปัญหาและอุปสรรคคือระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าที่กำหนด ความแตกต่างของความรู้พื้นฐานของนักเรียน นักวิชาการท้องถิ่นมีเวลาจำกัด จำนวนนักเรียนที่มากเกินไปและขาดงบประมาณในการดำเนินการ

3) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติ เรื่องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อยาง หลังการใช้หลักสูตรเพิ่มขึ้น นักเรียนและครูมีความพึงพอใจกับหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมาก นักเรียนสามารถจัดทำผลงานคือ หนังสือเล่มเล็ก ใบงาน ได้ดี และเห็นคุณค่าของสถานที่ทางประวัติศาสตร์ในตำบลบ่อยาง ครูผู้สอนเกิดการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและแนวทางในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเห็นความสำคัญรวมทั้งเกิดทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พร้อมกันนั้นยังสอดคล้องกับเทพฤทธิ์ จิตรจักร (2548, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี(งานเกษตร) เรื่อง การขยายพันธุ์ต้นกล้วยพาราด้วยวิธีการติดตา ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านถ้ำเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1) หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นทั้ง 9 ด้าน คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเนื้อหาสาระและเวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสม และสอดคล้องกันในระดับมาก 2) ผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) ในช่วงชั้นที่ 2 สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การขยายพันธุ์ ต้นกล้วยพาราด้วยวิธีการติดตา มีคะแนนแบบฝึกหัด คะแนนทักษะการปฏิบัติงาน คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80/80 ตามที่หลักสูตรกำหนด 3) ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการขยายพันธุ์ต้นกล้วยพาราด้วยวิธีการติดตา ดังนี้ 1) ผู้เรียนมีความพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เนื่องจากมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การศึกษานอกสถานที่ยังแหล่งการเรียนรู้โดยตรง การเล่นเกม เป็นต้น 2) ผู้เรียนมีความพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของวิทยากรในท้องถิ่น เพราะวิทยากรเป็นคนในชุมชนและวิทยากรหลายคนดูแลการปฏิบัติของผู้เรียนได้ใกล้ชิด 3) ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการติดตาวางพาราที่ได้เรียนรู้มากยิ่งขึ้น รู้จักพันธุ์กล้วยพารา ขั้นตอนการติดตาวางพารา การทำวางพารา

ซ้ำถุงและการดูแลรักษาต้นกล้วยพารา นอกจากนี้ผู้เรียนยังต้องการให้มีการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การติดตาวางพาราต่อไป เพื่อจะได้ฝึกความชำนาญให้แก่ตนเอง และเป็น การหารายได้ ให้แก่ครอบครัวได้อีกด้วย 4) ผู้เรียนมีความต้องการที่จะให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้าน อื่นๆ เช่น การจักสาน หมอลำ การละเล่นพื้นบ้าน มาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อใช้ในการ จัดการเรียนรู้ 5) ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองที่มีอาชีพให้ทำหลากหลาย และมี วิทยากรให้ความรู้อยู่ในชุมชนและสอดคล้องกับอัมพร สร้อยจิต (2549, หน้า 116) ได้ศึกษาการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีการทอผ้าไหมมัดหมี่ สุรินทร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองไม้ถี้ จำนวน 16 คน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จังหวัดสุรินทร์ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการ เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทอผ้าไหม มัดหมี่สุรินทร์ จำนวน 14 แผน มีประสิทธิภาพ 81.21/87.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกราย ข้อ ตั้งแต่ .38 ถึง 0.93 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 3) ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ .7758 คือผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.58 และความพึงพอใจของนักเรียนในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วรรณกรรมเพลงฉ่อยที่บ้านคุณยาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี